

*Good Practices in Education
Добри практики в образованието*

ДРАМА ДЕЙНОСТИ КАТО МЕТОД ЗА ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Лариса Грунчева

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ – Филиал Враца

Резюме. Настоящата статия разглежда ролята на драма дейностите като метод за обучение по английски език в детската градина, който служи не само за развлекателни цели, но и подпомага решаването на важни педагогически задачи. Представени са основните характеристики на драма дейностите, както и идеите, които са в основата на драма метода в чуждоезиковото обучение. Акцент е поставен върху ползите и предимствата от прилагането на драма дейностите като ефективна практика за успешното овладяване на чуждия език от децата в предучилищна възраст. Статията отделя внимание на основните видове драма дейности, които допадат на малките обучаеми и са доказано успешни, тъй като носят силен емоционален заряд и създават онази атмосфера, която събужда за живот въображението, езиковата и творческа активност детето.

Ключови думи: драматични занимания; драматургия като метод на TEFL в детската градина

Увод

Изкуствата са универсално средство за работа с деца от предучилищна възраст, а синтезът на изкуствата е изключително благодатна почва за педагогическо въздействие. Изкуствата, първо, са необходимост за детето и едва след това – педагогическо средство с огромно значение за развитието на детската личност. Литературата, музиката, танцът, театърът заемат важно място в детската градина и са част от „инструментариума“ на детския учител, тъй като без тях части от детската душа биха останали завинаги недокоснати.

Театралното изкуство, като синкретично сценично изкуство, което съчетава слово, музика, танц, звук, жестове, е любимо на децата изкуство, намерило своето място в образованието като изключително ефективна практика благодарение на своята адаптивност към различно учебно съдържание и към различни стилове на учене. Кукленият театър, пиесите, драма дейностите в детската градина носят духа на забавлението и създават онази атмосфера,

която събужда за живот детското въображение и творческа активност. Театралното изкуство в детската градина служи не само за развлекателни цели, но и подпомага решаването на важни педагогически задачи. Така нареченият педагогически театър има за цел да обучава и възпитава, като дава информация за предмети и явления, непознати за малките, като формира нравствени качества, подпомага усвояването на модели за житейско поведение.

Драма дейности в ранното чуждоезиково обучение

Методите, техниките, идеите и инструментите на театралното изкуство и драматизацията намират своето приложение в частност и в чуждоезиковото обучение. На Susan Holden принадлежи едно от най-често цитираните определения за „драма“. Според нея това е „всяка дейност, при която обучаемият представя себе си или друг човек във въображаема ситуация“ (Holden, 1981). Малките деца повече от всяка друга категория обучаеми изпитват дълбока радост, когато се пренасят в света на въображаемото и измислицата. Там те могат да бъдат нещо или някой друг, да носят невероятен костюм или маскировка и всичко да е „наужким“. Драматизацията е най-естествената среда за детето. Тя е част от живота му от най-ранна възраст. Определението на Holden покрива повечето драма дейности, включително и ролевите игри, но към драма дейностите може да се причислят подвижните игри и артикулационните упражнения, при които няма измислени герои и ситуации (Giebert, 2014). За целите на едно по-широкообхватно описание е нужно да се вземат предвид следните характеристики на драма дейностите, които служат и за класификацията им. Те могат да бъдат:

– **кратки/дълги** драма дейности: играта драматизация може да трае само няколко минути, докато драма проектът може да продължи месеци наред;

– **вербални/невербални**: макар словесната дейност да е най-естествен спътник на драматизацията, невербалните дейности също имат своята важна роля в процеса на обучение, като например за „разчупване на леда“ и намаляване на притеснението у обучаемите, за осмисляне ролята на езика на тялото в процеса на общуване и др.;

– **отворен/затворен тип**: Као и O’Neil (1998) са авторите, които предлагат модел на драма подходи, в който драма дейностите варират от затворен (контролиран) тип дейности, базирани на сценарии, до дейности тип „отворена комуникация“ (без сценарии) с междинни варианти между тях. Отвореният тип драма дейности стимулират повече креативността при използването на езика, акцентирайки върху значението. Това ги прави по-полезни за обучаеми, които притежават начален чуждоезиков опит, макар че се използват и при начинаещите. За разлика от тях, акцентът при затворения тип драма дейности е върху езиковата форма (упражнения за произношение, лексика, граматика) и коректността на изказа, но се използват също така за въвеждане на нов езиков материал.

– *процесно ориентиран / продуктово ориентиран* драма подход: театрално представление/пиеса, поставено на сцена пред публика, е продуктово ориентирана драма дейност, която е много подходяща форма на работа с обучаеми, чиито стратегии за учене са ориентирани към конкретна крайна цел или продукт. Продуктово ориентираният драма подход се свързва със затворения тип драма дейност, при който има сценарий и фокусът е върху коректността на изказа. При процесно ориентирания драма подход гладкостта на изказа е поставена пред коректността и изискването за безупречност на изказа е по-слабо. Този тип драма, по подобие на „отворената“ драма, е творческо стимулиращ тип дейност, част от процеса на чуждоезиково обучение. В драма проектите процесът и продуктът могат да намерят общо приложение. Така например драма формите в процеса на обучение през учебната година могат да бъдат оформени в пиеса, която да е крайният продукт, онагледяващ работата и постиженията на обучаемите през периода на обучение.

Идеите на конструктивизма и социокултурната теория са в основата на *драма метода* в чуждоезиковото обучение. Според конструктивистичните идеи за учене ученикът не е пасивен получател на знание, а активен участник в конструирането на знание чрез своя индивидуален опит и преживявания. В съвременен вариант тази идея се допълва от разбирането, че ученето чрез преживяване е повече колаборативна, отколкото индивидуална дейност, която протича в сътрудничество с други хора. Драмата, като метод на чуждоезиково обучение, дава възможност за ефективно конструиране на знание чрез преживяване на езика в сътрудничество с други обучаеми, което се случва в даден социален контекст. Във философията на социокултурната теория човешкото мислене и поведение са силно повлияни от социалната среда. Социалният контекст, в който ученето протича има фундаментално значение за индивидуалното развитие на личността. Ученето е в голяма степен социален процес, а в контекста на социокултурната теория драма е социален акт, който протича в определен контекст.

Драма методът, като интерактивен метод за контекстно обучение по чужд език, спомага за преодоляване на езиковата бариера и допринася за активно участие и ангажираност в образователния процес на обучаеми с различни образователни потребности, с различни индивидуални особености, разгледани в светлината на множествената интелигентност и различно ниво на владееене на чуждия език. Това превръща метода в една от най-добрите приобщаващи практики в наши дни. Представлява ефикасно средство за обучение в академично разнородни групи от обучаеми, тъй като дава възможност на по-малко напреднали в езиково отношение обучаеми да участват редом с по-напреднали такива, като компенсират липсата на езикови умения с паралингвистични средства за комуникация. Драма методът допълва и надгражда стандартното чуждоезиково обучение, като осигурява смислен контекст за общуване и дава

възможност за взаимодействие при близка имитация на взаимодействията от реалния живот. По този начин драматизацията се оказва „мост“ между класната стая и живота извън нея. Ако разглеждаме драма метода на обучение като част от еkleктичния подход в чуждоезиковото обучение, то той може да се определи като важно спомагателно средство за формиране на комуникативната компетентност на обучаемия.

В ранното чуждоезиково обучение, където играта и детското въображение имат водеща роля, ученето чрез преживяване на чуждия език извежда драма метода като интересна и ефективна практика за обучение в детската градина. В света на драматизацията малките деца намират благоприятна почва за своето социално, интелектуално и езиково развитие. Учителите по английски език в детската градина, които са отворени за работа с драма метода, са изправени пред предизвикателството да канализират енергията от мощния заряд на детското въображение и креативност в дейности, които са едновременно забавни и образователни. Те имат също така нелеката задача да разработят набор от конкретни драма дейности с ясни образователни и езикови цели, които попадат на децата и са съобразени с техните възрастови възможности. Така например по-големите деца работят добре в малки на брой групи, докато по-малките изпитват затруднения при работа по двойки и групи. Това изисква детайлно планиране на съотношението отворен/затворен тип драма дейности. Ако драматизацията е нов елемент за децата, въвеждането ѝ като метод трябва да стане постепенно и с много внимателно планиране на дейностите и пространството, където те ще се провеждат. Осигуряването на обратна връзка е много важно за напредъка на обучаемите в овладяването на чуждия език. Макар за учителя да е важен процесът драматизация, за децата по-важно е да знаят какъв е резултатът от действията им. Добре е учителят да дава обратна връзка за изпълнението на обучаемите, което, от своя страна, действа насърчаващо и стимулиращо за децата. Неуспехът от страна на учителя в справянето с тези задачи би довел до хаос, скука и демотивация у децата, обезсмисляйки ползите от прилагането на драма метода.

Лингвистични предимства от прилагането на драма дейности в обучението по английски език в детската градина

Ползите от използването на драма дейности, като метод в обучението по чужд език в детската градина, са многобройни. Драматизацията въздейства на детето на много нива: физическо, мисловно, емоционално, езиково, социално. Тя не е чужда на детето, тъй като игрите наужким (можем да ги наречем творчески игри, измислица, ролеви игри, игри на въображението), които децата започват да играят още на 11-месечна възраст, са много близки до драма дейностите. В тях детето представя себе си в различни ситуации, като подражава на езика и поведението на възрастните. Играта наужким помага на децата

да разберат силата на думите, и обогатява речника им. Чрез драма дейностите учителят по английски език в детската градина може да овладее това естествено и присъщо на детето желание да играе роли, в които неспонтанно и с желание да използва чуждия език – нещо, което остава извън неговите преки ежедневни нужди. Децата овладяват езика чрез въображение и чрез действие (правене на нещата). Точно това драма дейностите осигуряват на малките обучаеми в големи дози.

Драма дейностите насърчават децата да говорят, но дори при ограничен езиков запас позволяват общуване с невербални средства като жестове и мимики. В условията на драматизацията децата имат възможност да персонализират езика, като привнасят емоция и характер към текст, който слушат/четат. Интерпретирайки речта, децата я интериоризират. Този процес е допълнително подпомогнат от ясният контекст, който драматизацията осигурява. Контекстът разкрива на детето смисъла на чуждата дума, която учителят е представил като значение.

Драма дейностите успешно се прилагат за представяне на англоезични обичаи и традиции, като по този начин запознават малките обучаеми с културата на англоговорящите страни.

Отвъд езиковите преимущества на драма дейностите, драматизацията допринася за затвърждаване на интердисциплинарни връзки между отделните образователни направления в детската градина. Теми от различните образователни направления могат да се интегрират в обучението по английски език посредством сечове, ролеви игри и др. драма форми.

Драматизацията оказва влияние на синергията в групата, тъй като тя е социален акт, при който често се налага децата да работят по двойки или групи. За успешната реализация на драма дейност се изисква сътрудничество и добро взаимодействие в екип: взимане на колективни решения, взаимно изслушване, подкрепа, уважение и зачитане идеите на другия. По-малките деца обаче трудно работят по групи и за тях подходящи биха били по-контролирани драма дейности, ангажиращи цялата група.

Като приобщаваща практика и ефективно средство за обучение в академично разнородни групи от обучаеми, драматизацията спомага за успешното участие на обучаеми на различно езиково ниво в съвместните дейности. Това има важно значение за мотивацията на детето и неговата самоувереност. Ползите от влизането в образ при изпълнението на роля се забелязват особено често при срамежливи деца и такива, които не харесват работата по групи. Когато те приемат чужда идентичност, могат да бъдат някой друг и да забравят своята стеснителност. Това се наблюдава най-вече при работата с кукли и маски, където да се скриеш зад една роля, е лесно и забавно.

Драма дейностите внасят промяна в настроението и в темпото на работа в английската класна стая. Тъй като драма е ученик-центриран метод, драмати-

зацията може да се използва за балансиране на учител-центрираните моменти в образователните ситуации по английски език. Така например, след индивидуална работа и „по-тиха“ задача, драма дейностите биха внесли оживление и въодушевление в групата.

Видове драма дейности, използвани в обучението по английски език в детската градина

Пантомима

Пантомима дейностите лесно се адаптират към различен езиков контекст и съдържание. Тези, които се използват в детската градина, трябва да са кратки, забавни и лесни за изпълнение. Този вид драма дейности целят да помогнат на детето да развие умения да използва тялото си в процеса на общуване, за да предаде значението на чуждоезиковата реч. Това е всъщност невербален превод на това, което детето казва. Този тип умения са основополагащи при по-сложните драма дейности от типа „изиграй текста“. Пантомимата поставя във фокуса на детското внимание невербалната реч (езика на тялото) като неизменна част от човешкото общуване, която съпътства вербалното изразяване и улеснява комуникацията. Пантомимата превръща усвояването на чуждия език в несъзнателна дейност, тъй като обучаемите, влезли в ролята на мимове, мислят за това как да предадат значението на чуждоезиковата реч, а не за изказването си – говоренето на чужд език става спонтанно и непреднамерено. Пантомимичните драма дейности са чудесно средство за въвеждането на малките обучаеми в света на драматизацията.

Песни и стихотворения

Песните и стихотворенията представляват богат източник на материал за драма дейности. Те са особено полезни за работа с най-малките обучаеми, на които липсва езиков опит. Ритъмът и мелодията улесняват усвояването на чуждия език, а чрез съпътстващи движения и жестове смисловата страна на речта се разкрива по-ясно. Песента допада на детската личност, тъй като тя въздейства на детето чрез визуалните, слуховите и кинестетичните канали за информация. Песните и стихотворенията могат да се използват като първа стъпка към творческото и самостоятелно използване на чуждия език при драматизация. С научаването на една песен или стихотворение на английски език децата получават готов текст за речева репродукция, който е също така своеобразен „сценарий“ на история, към която детето привнася лична емоция и характер с актьорска си игра.

Драма дейности с кукли, маски и реквизит

Куклата е универсално педагогическо средство. При работата по английски език с малки деца използването ѝ стимулира детската реч на чужд език и насърчава комуникативността на малките обучаеми. Понякога те са по-склонни да общуват с кукла, отколкото с учител или друго дете. Начинът, по

който децата реагират на куклата, е удивителен: отнасят се с нея като с живо същество. Някои учители въвеждат в работата си кукла, която „говори само на английски“. Това е и ефективен похват за преодоляване на свенливостта у по-неуверените деца. Куклата в съчетание с песен, стихотворение, диалог и импровизация събужда детското въображение и креативност, като внася разнообразие и щипка магия в английската класна стая. Куклата позволява изграждането на сложни образи, които е трудно да се изиграят на сцена от актьор – призраци, чудовища, динозаври и т.н. Децата традиционно са ентусиазирани да боравят с кукли. Учителят по английски в детската градина може да им позволи да работят с готови кукли, но когато им се даде възможност сами да изработят своята кукла, чувството за собственост ги прави по-уверени кукловоди. В процеса на изработване на куклата, маската или декора децата общуват със средствата на чуждия език несъзнателно и спонтанно. Този процес помага на малките обучаеми да влязат в роля и да усетят себе си като важна част от света на драматизацията. Изработването на кукли, маски и декори, само по себе си, е приложна дейност, в края на която продуктът тепърва заживява своя живот в последващите драма дейности. Театралната кукла е всяко изображение или предмет, които натоварваме със специфична задача. В драма дейностите с кукли дори реквизитът и декорът могат да се превърнат в определен момент в кукли. Куклите, които децата изработват сами, може да заемат около 10 – 15 минути от времето за работа по английски език, а останалата част от ситуацията да се използва за самостоятелни опити на децата с куклите в смислен езиков контекст. Умението да се работи с кукла, изисква от децата по-добър контрол над гласа като инструмент за изразяване, работа в екип с други „кукловоди“, добро синхронизиране и координация между ръка и глас, което е предизвикателство и забавление за малките деца.

Кратки пиески

Кратките пиески на английски език в детската градина изискват от учителя задълбочена подготовка и добро планиране на учебната работа. Основните етапи в подготовката на една такава драма дейност са следните: запознаване с историята и героите в нея; разучаване на диалозите; разпределяне на ролите; научаване на репликите и репетиране. Следващ етап е обратната връзка от учителя; генерална репетиция с реквизит и костюми; представяне на пиеската пред публика (Philips, 1999). Подготовката на кратките пиески (процесът) има по-голяма педагогическа роля за учителя по английски език от представянето (продукта). За децата обаче радостта и удовлетвореността от пърформанса са на преден план. Това има силно мотивиращо въздействие върху малките обучаеми, което ще е още по-силно, ако те са вземали активно участие в изработката на костюми, декори, реквизит. Друга важна полза от кратките пиески е, че те дават възможност за интердисциплинарни връзки.

Ролеве игри/симулация

Ролевите игри са друг вид драма дейност, която успешно се прилага в ранното чуждоезиково обучение. При тях обучаемият изпълнява роля в хипотетична ситуация. Ролите могат да бъдат реални, познати на децата от ежедневието (учител, родител, доктор, магазинер и т.н.), или въображаеми (принцеси, дракони и др.). Ролевите игри са ефективни, ако в тях има елемент на решаване на проблем или пък изпълняване на поставена задача, разрешаване на дилеми и т.н. Ролевите игри може да са много прости, изискващи малка подготовка и оскъдни декори, или по-сложни, с повече време за подготовка на езиковото съдържание. В ролева игра участниците може да са няколко деца или цялата група. Стъпките в подготовката на ролевата игра са: въвеждане и упражняване на необходимия езиков материал; въвеждане на героите; запознаване със ситуацията и поставяне на задача; отработване на диалози в контролирана среда (по сценарий); изиграване на ролевата игра; обратна връзка от учителя. Този тип драма дейности са изключително благоприятна среда за работа с академично разнородни групи.

Симулацията е сродна на ролевата игра дейност, но за разлика от нея в симулацията се пресъздава един сложен и по-конкретен „свят“, т.е. обучаемите се поставят в предварително определена сцена на действие.

Игра драматизация

Това са кратки подвижни игри с правила, в които въображението играе ключова роля. В тях взаимодействието, наблюдението и запаметяването помагат на обучаемите да развиват гладкостта в изказа на чуждия език.

Заклучение

Драматизацията, като метод на обучение по английски език в детската градина, често е незаслужено пренебрегвана практика, ползите от която могат да превърнат овладяването на чуждия език във вълшебно преживяване. Драматизацията е мостът между два свята – света на английския език от страниците на учебника със света на английския език от реалния свят. Драматизацията свързва знанието и емоцията, въображението и реалността, рецептивните и продуктивните езикови умения. Драматизацията забавлява, обучава, мотивира, приобщава и вдъхновява. Драматизацията е учене чрез изкуство и игра, които никога не бива да напускат класната стая.

REFERENCES

- Davies, P. (1990). The use of drama in English language teaching. *TESL Canada Journal*, 8(1), 87 – 99.
- Holden, S. (1981). *Drama in language teaching*. Harlow: Longman.

- Kao, S. & O'Neill, C. (1998). *Words into worlds: learning a second language through process drama*. Ablex Publishing.
- Giebert, S. (2014). Drama and theatre in teaching foreign languages for professional purposes. *Researching and teaching languages for specific purposes*, 33(1), 138 – 150.
- Philips, S. (1999). *Drama with children*. Oxford: University Press.
- Tsonevska, M. & Dancheva, G. (2000). *Kuklen teatar v detskata gradina, v uchilishte, vkashti*. Veliko Tarnovo: Slovo.

DRAMA ACTIVITIES IN TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE AT THE KINDERGARTEN

Abstract. The article examines the role of drama as a method of Teaching English as a Foreign Language (TEFL) at the kindergarten which not only makes language learning fun, but also helps solve important educational tasks. The main features of drama activities are presented, as well as the ideas of the theories that underlie the drama method in foreign language teaching. Emphasis is placed on the benefits of drama as an effective method for successful foreign language acquisition by pre-schoolers. The article focuses on the main types of drama activities that appeal to young learners and have proven to be successful as they carry a strong emotional charge and create atmosphere which stimulates the child's imagination, creativity and foreign language skills.

Keywords: drama activities; drama as a method of TEFL at the kindergarten

✉ **Ms. Larissa Gruncheva**

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo – Branch Vratza
Vratza, Bulgaria

E-mail: larissa.gruncheva@gmail.com